

Handlingsplan för hälsofrämjande och förebyggande arbete riktat till barn och unga i Täby kommun 2018- 2020

SOCIAL OMSORG

Inledning.....	3
Normkritiskt perspektiv.....	3
Socialnämndens uppdrag.....	4
Att stärka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv	5
Främja en drogfri miljö	5
Mål, aktiviteter och indikatorer	7
Kommunövergripande mål	8
Verksamhetsgemensamma och verksamhetsspecifika mål	10

Inledning

Kommunstyrelsen fattade i december 2017 beslut om handlingsplan för hälsofrämjande och förebyggande arbete riktat till barn och unga i Täby (Dnr 2017/239-00) Handlingsplanen baseras huvudsakligen på resultatanalysen av Stockholmsenkäten, som genomförs inom länet vartannat år i grundskolans årskurs 9 och gymnasieskolans årskurs 2.

Kommungemensamma mål för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet är:

- Andel elever som tycker livet är härligt ökar
- Psykisk hälsa bland elever ökar
- Andelen elever som är tobaksfria ökar
- Ungdomars konsumtion av alkohol minskar
- Ungdomars bruk av narkotika minskar

Målen mäts genom stockholmsenkätens resultat för de olika områdena.

I den kommunövergripande handlingsplanen har bland annat följande dokument vägts in:

- Strategi och handlingsplan för ANDT-arbetet i Stockholms län 2017-2020.
- Drogförebyggande handlingsprogram för Täby kommun (dnr KS 154/2012-02).
- Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa 2016-2020.

Handlingsplanen involverar flera olika verksamhetsområden och varje berörd verksamhetschef har fått i uppdrag att följa upp de kommunövergripande målen och ta fram en verksamhetsspecifik handlingsplan med mål, indikatorer och aktiviteter för detta arbete. Handlingsplanen ska följas upp i samband med årsredovisningen. Vid behov kan ytterligare mål, aktiviteter och indikatorer tillkomma.

Normkritiskt perspektiv

I arbetet med att ta fram en handlingsplan ska ett normkritiskt synsätt vara vägledande. Ett sådant synsätt innebär att samtliga lagstadgade diskrimineringsgrunder beaktas, synliggörs och reflekteras kring vid val av mål och arbetssätt. Normer är idéer, föreställningar, förväntningar om vad som är "normalt" eller det normala sättet att vara, se ut, leva, agera och tycka.

I stockholmsenkäten redovisas resultat endast uppdelat på pojkar och flickor vilket exkluderar individer som inte identifierar sig som pojke eller flicka. Social omsorgs fortsatta arbete på området ska ta sin utgångspunkt i samtliga diskrimineringsgrunder och analys av olika resultat ska nyanseras utifrån detsamma.

Analys av resultatet av stockholmsenkäten visar att flickor i större utsträckning än pojkar lider av psykisk ohälsa, stress och rädsla för att bli utsatt för våld. Studier visar att flickors och pojkars skilda genusidentiteter skapar olika förutsättningar, förväntningar och normer relaterat till könsidentitet, vilket kan bidra till en sämre psykisk hälsa för flickor. Det finns samtidigt en högre acceptans för flickor jämfört med pojkar att uppmärksamma och beskriva

sin ohälsa, vilket kan innebära ett större mörkertal avseende pojkars psykiska hälsa. Att använda våld, konsumera alkohol och bruka narkotika är i högre grad förknippat med en manlig könsnorm än en kvinnlig. Detta kan innebära att pojkar i lägre utsträckning skattar ett sådant beteende som problematiskt vilket innebär en riskfaktor.

Denna handlingsplan har en bred ansats och inriktar sig på det främjande och förebyggande arbetet i relation till psykisk hälsa och psykisk ohälsa. Världshälsoorganisation beskriver psykisk hälsa som ett tillstånd med mentalt välbefinnande där varje individ kan förverkliga de egna möjligheterna, kan klara av vanliga påfrestningar, kan arbeta produktivt och kan bidra till det samhälle hen lever i¹. Definitionen är alltså vidare än frånvaro av psykisk ohälsa.

Verksamhetsområdet social omsorg har med utgångspunkt i huvuduppdrag, resultatanalysen från stockholmsenkäten, aktuell forskning och beprövad erfarenhet kring skyddsfaktorer valt att koncentrera arbetet till följande områden:

- Stärka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv
- Stärka relationen mellan barn, unga och deras föräldrar
- Förebygga användning av alkohol, narkotika, droger och tobak

Fokusområdet ovan om att stärka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv utgör ett nämndspecifikt mål som återfinns i verksamhetsplanen för 2018. Målet är tillämpligt även i denna handlingsplan. Målet kan mätas på flera sätt, i denna handlingsplan mäts delar av målet som är tillämpbara på ungas psykiska hälsa.

Socialnämnden samverkar med utbildningsnämnderna kring barn och ungas psykiska hälsa. Ingången och målbilderna ser olika ut mellan de två verksamheterna utifrån uppdrag men aktiviteter kan ändå vara gemensamma.

I följande avsnitt görs en kortare redogörelse av Socialnämndens uppdrag, fokusområden och hur dessa relaterar till de fem kommunövergripande målen samt det verksamhetsspecifika målet.

Socialnämndens uppdrag

Den del av socialnämndens verksamhet som riktar sig till barn och ungdomar handlar om att erbjuda stöd och/eller skydd för personer som befinner sig i utsatta livssituationer. Det kan vara barn och ungdomar som riskerar att fara illa i sin hemmiljö och i sin utveckling, ungdomar med riskbeteende eller personer med beroendeproblematik. Nämndens verksamhet vänder sig även till barn och unga med fysiska och/eller psykiska funktionshinder som är i behov av kommunens stöd och insatser. Nämnden har ansvar för myndighetsutövningen inom socialtjänstens område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver.

I det hälsofrämjande och förebyggande arbetet har för social omsorgs del följande dokument vägts in:

---

¹ http://www.who.int/features/factfiles/mental_health/en/

- Handlingsplan Täby kommun inom ramen för PRIO²
- Handlingsplan psykisk hälsa barn och unga 0-24 år

Fokusområden

Att stärka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv

En överenskommelse avseende *samverkan kring barn och elever i behov av särskilt stöd* (BUS-överenskommelsen) mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län tecknades 2012.

Täbys samverkansgrupp som är sprungen ur överenskommelsen har identifierat och kommit överens om att samverka kring fokusområdet *främjandet av skolnärvaro*. I gruppen ingår skola, socialtjänst, Barn- och ungdomspsykiatri, habilitering och Barnavårdscentralen.

Samarbetet kommer att bestå av medarbetare från utbildningsområdet och familjeenheten inom social omsorg. De finns tillgängliga för rektorer att komplettera sitt lokala främjandearbete med. Funktionerna kan bidra med kartläggningar, analys, åtgärdsförslag, utvärdering och individuella planer för ökad skolnärvaro. Samarbetet kommer att pågå under tre år och är delvis finansierat med statliga medel från PRIO-projektet.

Att stärka relationen mellan barn och unga och deras föräldrar

Social omsorg arbetar på flera olika sätt för att stärka relationen mellan barn och unga och deras föräldrar. Arbetet bedrivs bland annat genom:

- Circle of Security - en metod för att få föräldrar att knyta an och uppmärksamma barns behov av trygghet och omsorg. Satsningen riktar sig till de yngre barnens föräldrar.

- Älskade förbannade tonåring - ett program som vänder sig till föräldrar med tonåringar. Syftet med föräldraträffarna är att föräldrar ska få bättre relationer till sina ungdomar, minska konflikter och i slutändan förebygga att familjer aktualiseras på socialtjänsten.

-Behandlande familjesamtal vilka genomförs kontinuerligt och via verksamheten ATV (Alternativ till völd) stöds barn som upplevt våld genom samtal. Metoden "Trappan" är en modell för krissamtal med barn som upplevt våld i sin familj (4 år och uppåt). Barngruppen "Skilda världar" hjälper barn i åldern 8-13 år att prata om att leva med skilda föräldrar.

Främja en drogfri miljö

Alkohol-, och narkotikabruk utgör riskfaktorer för att hamna i missbruk och därmed drabbas av psykisk ohälsa. Personer med ett missbruk eller beroende har visat sig löpa större risk för att drabbas av psykisk ohälsa och vice versa³.

² Plan för riktade insatser inom området psykisk ohälsa

³ http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/89966/1/9789241506021_eng.pdf?ua=1

Risk- och skyddsfaktorer är i stort sett samma för alkohol-, tobak-, och narkotikabruk, kriminalitet och våld, bristande skolanpassning samt psykisk ohälsa. Det hälsofrämjande och förebyggande arbetet i Täby fokuserar på att stärka ett flertal skyddsfaktorer, som till exempel goda föräldrarelationer, hälsofrämjande skola, begränsad tillgång till alkohol, narkotika och tobak samt meningsfull fritid för unga.

För verksamhetsområdet social omsorg bedrivs det drogförebyggande arbetet inom verksamheten MiniMaria och genom Fältsekreterarna. Minimaria vänder sig till barn och unga som är i missbruk eller riskerar att utveckla ett missbruk. Verksamheten bedriver uppsökande arbete i samarbete med bland annat skolor, husläkarmottagningar, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i syfte att lyfta drogproblematiksfrågor. Fältsekreterarnas verksamhet är uppsökande och riktar sig till ungdomar. De samarbetar med Fritidsgårdarna och polisen och har ett särskilt uppdrag i att prata med unga kring förhållningssätt till sociala medier.

”Ungdomsplattformen” är en enhets- och verksamhetsöverskridande grupp inom social omsorg som samarbetar med polisen och arbetar uppsökande gentemot ungdomar som riskerar att fara illa på grund av alkohol och droger samt de som redan farit illa. Inom ramen för uppdraget erbjuds skolor bland annat en föreläsning om cannabis.

Täby ungdomsmottagning har ett särskilt uppdrag kring tobaksavvänjning. Verksamheten riktar sig till alla personer i ålder 12-22 år. Ungdomsmottagningen har cirka 6000 individuella besök och runt 50 skolklassbesök per år.

Mål, aktiviteter och indikatorer

Nedan redovisas de fem kommunövergripande målen, ett verksamhetsgemensamt mål samt aktiviteter och indikatorer för det fortsatta arbetet.

Kommunövergripande mål

- Andelen elever som tycker livet är härligt ökar
- Psykisk hälsa bland elever ökar
- Andelen elever som är tobaksfria ökar
- Elevers konsumtion av alkohol minskar
- Elevers bruk av narkotika minskar

Verksamhetsspecifika och verksamhetsgemensamma mål

- Stärka individens möjligheter till ett självständigt liv⁴
- Stärka relationen mellan barn, unga och deras föräldrar

Målen och aktiviteterna ska följas upp som en del i den kommunövergripande målstyrningen. Det innebär för utbildningsområdet att varje enhet behöver följa upp de gemensamma enhetsmålen. Vissa aktiviteter är tydligt kopplade till ett specifikt mål medan andra är mer övergripande. Sannolikt är att vissa aktiviteter kan påverka flera mål och även samverka med andra aktiviteter.

Det långsiktiga målet för samtliga verksamheter med uppdrag att ta fram en handlingsplan är att hundra procent av alla elever ska uppleva att de har en god psykisk hälsa och för mål där ett lägre värde är bättre än ett högre är det långsiktiga målet att ingen elev ska exempelvis bruka droger. För att målen i denna handlingsplan (2018-2020) ska skapa motivation, engagemang och upplevas realistiska i termer av måluppfyllelse är indikatorsvärdena satta efter vad som bedöms vara möjligt att uppnå med befintliga resurser och inom den uppsatta tidsramen.

Med anledning av att verksamheterna vid tidpunkten för nästa omgång av Stockholmsenkäten (februari 2018) endast kommer att vara uppstartsfasen i det fortsatta arbetet används utfallet för 2016 som indikatorsvärden för 2018 för de kommunövergripande målen.

---

⁴ För utbildningsområdet är motsvarande mål "skolnärvaron ökar". Social omsorg har utformat gemensamma tillsammans med utbildningsområdet.

Kommunövergripande mål

Andelen elever som tycker att livet är härligt ökar

Indikator
Andelen elever som anger att de ganska ofta eller väldigt ofta tycker att det är riktigt härligt att leva.

Utgångsvärde 2016				Målvärde 2018				Målvärde 2020			
Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2	
Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka
70	58	66	61	70	58	66	61	80	80	80	80

Psykisk hälsa bland elever ökar

Indikator
Grad av god psykisk hälsa bland barn och ungdomar (index 0-100).

Utgångsvärde 2016				Målvärde 2018				Målvärde 2020			
Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2	
Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka
66	48	61	47	66	48	61	47	75	75	75	75

Aktivitet 1:	Utforma normkritiska arbetssätt.		
Beskrivning	Arbetssätten ska engagera chefer, medarbetare och unga i att medvetandegöra om rådande normer. Arbetssätten ska ingå i det kontinuerliga värdegrundsarbetet och rutiner för löpande uppföljning ska utformas.		
Start:	januari 2018	Klart: december 2018	
Ansvarig:	Individ- och familjeomsorgen		

Andelen elever som är tobaksfria ökar

Indikator

Andelen elever som anger att de *inte* använder tobak (cigaretter eller snus) av samtliga (procent).

Utgångsvärde 2016				Målvärde 2018				Målvärde 2020			
Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2	
Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka
82	83	78	75	82	83	78	75	90	90	90	90

Elevers konsumtion av alkohol minskar

Indikator

Andelen elever som anger att de minst storkonsumerar* alkohol en gång i månaden

Utgångsvärde 2016				Målvärde 2018				Målvärde 2020			
Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2	
Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka
17	16	35	31	17	16	35	31	10	10	20	20

*Storkonsumerar - konsumerar minst en gång i månaden alkohol motsvarande 18 cl sprit (en halv kvartering) eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor stark cider/läsk eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl

Aktivitet 1:	Utforma en plan för hur ännu fler unga ska nås via digitala plattformar.		
Beskrivning	Fältsekreterarna arbetar för att nå ungdomar i olika miljöer och samtala kring deras mående och vilken hjälp det finns att få.		
Start:	januari 2018	Klart: maj 2018	
Ansvarig:	Fältsekreterarna		

Elevers bruk av narkotika minskar

Indikator
Andelen elever som anger att de använt narkotika under den senaste 4-veckorsperioden (procent).

Utgångsvärde 2016				Målvärde 2018				Målvärde 2020			
Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2	
Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka
3	2	9	4	3	2	9	4	0	0	0	0

Verksamhetsgemensamma och verksamhetsspecifika mål

Stärka relationen mellan barn, unga och deras föräldrar

Indikator
Andelen elever som anger att de har en stark anknytning till sina föräldrar (index utifrån stockholmsenkäten i procent).

Utgångsvärde 2016				Målvärde 2018				Målvärde 2020			
Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2	
Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka
79,3	79,3	81,3	83	79,3	79,3	81,3	83	86	86	86	86

Aktivitet 1:	Stödgrupp riktad till barn som har föräldrar som missbrukar etableras.		
Start:	januari	Klart: december	
Ansvarig:	Individ- och familjeomsorgen		

Aktivitet 2:	Genomföra föräldrastödsprogrammet älskade förbannade tonåring.		
Start:	januari 2018	Klart: utvärdera december 2018	
Ansvarig:	Individ- och familjeomsorgen		

Stärka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv

Indikator
Andelen elever som har 100 procents skolnärvaro.

Utgångsvärde 2017				Målvärde 2018				Målvärde 2020			
Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2		Årskurs 9		Årskurs 2	
Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka
91,4	91,7	88,8	91,3	95	95	95	95	97	97	97	97

Aktivitet 1:	Ta fram arbetsformer för samverkansgruppen för ökad skolnärvaro		
Beskrivning	Samverkansgruppen ska ta fram arbetsformer och rutiner för uppföljning.		
Start:	januari	Klart: februari	
Ansvarig:	Samverkansgrupp – funktioner från social omsorg och utbildningsområdet		

Aktivitet 2:	Inom ramen för samverkansgruppen genomföra seminarium kring skolnärvaro		
Beskrivning	Flera funktioner från social omsorg deltar tillsammans med habilitering, Barn- och ungdomspsykiatri och Barnvårdscentralen. Syftet är att fördjupa kunskap om samt beskriva Täby kommuns riktade arbete för att främja skolnärvaro.		
Start:	februari 2018	Klart: februari 2018	
Ansvarig:	Avdelningen för skolservice och skolutveckling		